

Från: [Kultur- och fritidsnämnden](#)
Till: [Kultur- och fritidsnämnden](#)
Ärende: VB: Redovisning av kulturstipendium 2016
Datum: den 13 februari 2019 08:46:36
Bilagor: [Redovisning kulturstipendium 2016.pdf](#)

Från: Stanislaw Przybylski Linder <stani.pr@gmail.com>
Skickat: den 12 februari 2019 15:23
Till: Elisabet Lunde <Elisabet.Lunde@ekero.se>; Sivert Åkerljung <Sivert.akerljung@politik.ekero.se>
Kopia: Helena Butén <Helena.Buten@politik.ekero.se>
Ämne: Redovisning av kulturstipendium 2016

Hej!

Det har dröjt ett tag men nu känner jag att jag kan redovisa vad jag har gjort med hjälp av stipendiepengarna jag fick 2016/2017. Bifogar en skriftlig redovisning, med hänvisningar till YouTube-kanalen där jag lagt upp filmresultatet.

Jag vill än en gång tacka er så hjärtligt för att jag fick detta kulturstipendium som gjorde det möjligt att ägna mig åt ett mycket intressant och givande projekt.

Med vänlig hälsning
Stanislaw Przybylski Linder

KULTURSTIPENDIUM 2016

Redovisning av projektet “Nu, då och en filmkamera”

Stanislaw Przybylski Linder

Redovisning av Ekerö kommuns kulturstipendium 2016

Stanislaw Przybylski Linder

Jag fick kulturstipendiet 2016 för att arbeta med film, äldre och Ekeröminnen. Jag tog emot det på Galan 2017 och hade då för avsikt att kunna visa ett färdigt resultat redan på våren 2018. Projektet visade sig dock ta längre tid och det förändrades också under arbetets gång. Därför redovisar jag det först nu, i januari 2019.

Redan våren 2017 tog jag kontakt med vård- och omsorgsboendet Ekgården. Jag hade tidigare varit delaktig i projektet "Narrativ vård och omsorg" som genomförde några av projektaktiviteterna just där. Därför hade jag kännedom om att det fanns ett intresse på Ekgården att delta i olika typer av kulturella och skapande aktiviteter. Mitt nya samarbetsförslag välkomnades den här gången av Carin Henriksson, som är aktivitetsansvarig på boendet, och vi började planera tillsammans. Min första idé var att utgå ifrån äldres berättelser för att senare skapa en animerad film som skulle handla om Ekerö kommuns historia. Vi började med att träffas med de boende en gång i veckan och jag spelade in deras berättelser (endast röster), medan Carin förde minnesanteckningar till de boende. Under dessa träffar berättade deltagarna ofta om Ekerö kommuns olika platser såsom de mindes dem från förr. Detta var en tändgnista till min senare idé som kom att handla om att koppla samman förr och nu med hjälp av modern filmteknik.

Efter ungefär ett halvt år med veckovisa träffar med de boende på Ekgården insåg jag att min ursprungliga idé om en animerad film var något för ambitiös för att kunna genomföras under rådande omständigheter. Jag hade ett heltidsarbete där jag skulle starta upp en ny daglig verksamhet i Ekerö kommun med inriktning på media och filmskapande (idag heter den Spiro-3D) för en helt annan målgrupp än äldre. Jag saknade framför allt tid men också energi för att ägna mig åt projektet på Ekgården.

Hösten 2018 deltog jag i en kurs på Stockholms Dramatiska Högskola där jag fick bekanta mig med den relativt nya filmtekniken som handlar om att filma i 360 grader. Det kallas ibland för virtual reality eller augmented reality, dvs. en virtuell eller förbättrad verklighet. Vi fick bland annat bekanta oss med utrustningen och genomföra vissa övningar. En del av kursen handlade om att uppleva 360 grader i de s.k. VR-glasögonen. VR-glasögon är inget helt nytt, de har använts i dataspelsbranschen ett bra tag. Tillverkare av de moderna smartphones har också börjat sälja sådana glasögon för användning med telefonen. Nu fick jag prova på att filma

verkligheten som sedan kunde upplevas "virtuellt" i VR-glasögonen. Ett intressant exempel var när det filmade materialet var mitt i en åker och när man hade VR-glasögonen på sig fick man en känsla av att faktiskt befinna sig mitt på åkern. Jag kom att tänka på de boende på Ekgården som många gånger hade pratat om olika platser från förr. Jag föreställde mig att det skulle vara spännande om de fick besöka dessa olika platser igen, fast nu med hjälp av den nya 360-grader-filmtekniken och VR-glasögon.

Nu fick jag alltså en ny idé om hur jag kunde använda kulturstipendiet på ett sätt som är helt i linje med vad stipendiet ska premiera. Med hjälp av modern teknik skapa en länk mellan det förflutna, nuet och framtiden där Ekerös historiska och kulturhistoriska miljöer står i fokus och där äldre medborgare i Ekerö kommun får bekanta sig med ny teknik och digitalisering samt får en upplevelse som är stimulerande och som förhöjer deras välbefinnande. Till det kommer ytterligare en dimension som handlar om att pröva nya verktyg inom vård och omsorg, inte minst för att väcka minnen. Den gemenskap som uppstår mellan deltagarna skulle kunna motverka isolering, oro, ångest och depression som är vanligt förekommande bland de äldre.

Bild 1: "Det här är så roligt! Jag vill vara där på riktigt!" – deltagare om VR-upplevelsen av Drottningholms julmarknad.

Jag kontaktade Ekgården igen, denna gång med en ny idé och med ny teknisk utrustning som bestod av en väldigt modern men också väldigt liten 360-graders kamera. Såväl de äldre som aktivitetssamordnaren Carin och hennes vikarie Barbro var mycket nyfikna på vad som kunde åstadkommas. Först tänkte jag filma de äldre berätta i 360 grader men denna idé avfärdades snabbt med tanke på sekretessen, GDPR-lagen och vissa deltagares ovilja att synas på bild. När jag berättade mera om 360-grader-filmandets möjligheter kom det fram att de boende gärna skulle vilja uppleva olika intressanta platser i Ekerö kommun så som de ser ut idag, se hur de har förändrats under åren, jämfört med hur de såg ut "då". Ett nytt projektnamn antogs: "Nu, då och en filmkamera" och vi bildade en studiecirkel. Studiecirkeln gick ut på att de boende fick berätta om olika platser i Ekerö kommun och mitt uppdrag var

Bild 2: Deltagare på Ekgården tillsammans med Stanislaw upplever virtuell verklighet.

att åka dit och filma dessa platser i 360 grader. På nästkommande träffen tittade vi på resultaten.

Det blev många ställen de äldre var nyfikna på. Svartsjö slott, Stenbrottet i Stenhamra, Den Blå Lagunen, Jungfrusunds nya bostadsområde, Träkvista torg, Drottningholms julmarknad, Fantans grav. Listan kunde utan tvekan göras hur lång som helst. Seniorernas uppgift var att komma på nya platser och berätta om dem, min uppgift var att filma i 360 grader. Till att börja med tittade vi på det filmade materialet projicerat på en filmduk men den upplevelsen återgav inte riktigt känslan av att vara mitt i händelsernas centrum. Därför valde jag att investera i ett par VR-glasögon för att kunna se

och uppleva platserna på ett helt nytt

sätt. De flesta av deltagarna var villiga att testa glasögonen, några var en aning oroliga att deras egen synnedläggning skulle göra det svårt för dem att överhuvudtaget se något. När man ser på VR kan man få en känsla av svindel och yrsel eftersom det kan upplevas så verkligt att man bildligt talat tappar mark under fötterna. Den känslan har jag själv haft några gånger när jag använde VR, därför var jag lite orolig för hur de äldre skulle uppleva detta. Ingen av de deltagare som fick prova på att ha på sig VR-glasögon rapporterade sådana obehagskänslor. En svårighet som dök upp var att eftersom många äldre har svårt att röra sig så blir inte 360-graders upplevelsen så kraftig eftersom de oftast tittar åt ett och samma håll när de snarare ska se sig omkring i den virtuella verkligheten. När de väl upptäcker möjligheten att "röra sig" i VR så blir det ofta en hänförande upplevelse (Carin visade dem hur de skulle röra huvudet). En av deltagarna ropade: "Det här är så roligt! Jag vill vara där på riktigt!" – när hon såg Drottningholms julmarknad i VR. Upplevelsen förhöjdes också av att jag hade ljudsatt filmerna med lugn, avkopplande musik. Deltagarna fick välja om de ville höra musiken i hörlurar eller enbart se bilderna.

Tekniken med 360-graders filmning och VR-upplevelser är fortfarande ny och det finns en hel del "barnsjukdomar", som till exempel bildkvalitet, skärpa, hårdvarans krav på snabb internetuppkoppling. Bortsett från allt detta så tycker jag att vad jag lyckades åstadkomma – tack vare kulturstipendiet – var att

få in något helt nytt och tidigare oprövat till de äldre och på så sätt binda samman dåtid med nutid – och framtid – med Ekerö kommuns kulturhistoriska miljöer som både inspiration och upplevelser. Min ursprungliga idé om att skapa en animerad film baserad på de äldres berättelser om Ekerös historia visade sig vara svår att genomföra med tanke på min egen arbetssituation och det faktum att animation är väldigt tidskrävande. Jag lyckades dock översätta mina nyvunna kunskaper från Stockholms Dramatiska Högskolas kurs i 360 graders filmning till min nya projektidé med de äldre. Det föll väldigt väl ut trots allas vår osäkerhet gällande själva tekniken. Fördelarna övervägde nackdelarna mångfaldigt och jag ser detta projekt och dess resultat som en öppning för helt nya möjligheter att både skapa filmupplevelser och använda sig av dem i exempelvis äldreomsorgen. Själv är jag fascinerad av 360-graders filmning och dess ännu oupptäckta möjligheter. Sett från tillgänglighetsperspektivet är detta ett fenomenalt sätt att inkludera och involvera personer som av olika skäl förhindras att både uppleva intressanta natur- och kulturhistoriska miljöer, men också följa den pågående samhällsförändringen med byggandet av nya bostadsområden, vägar och annat spännande som pågår runtomkring oss på Mälardöarna. Som en av de boende på Ekgården sa: "Jag har ju inte varit ute på 30 år!" Detta påstående må vara en subjektiv upplevelse av att man på sina äldre dagar och med olika funktionsnedsättningar inte kommer ut lika mycket som när man var yngre. Ändå ser jag det som en giltig anledning till att försöka göra platser utanför omsorgsboendet mer tillgängliga för de personer som har svårt att ta sig dit. Här kan VR och 360-graders filmning vara till hjälp. Detta är en betydelsefull teknik som med fördel kan användas på vård- och omsorgsboenden såväl som på dagverksamheter för äldre.

Jag har filmat på flera olika platser i Ekerö kommun, platser som de boende på Ekgården ofta talar om och gärna hade velat besöka. Filmsekvenserna är nu tillgängliga på min YouTube-kanal och de kan ses både på datorn, surfplattan eller i ett VR-set.

Länk till filmen: <https://youtu.be/QcPaDrzTJl8>

Länk till spellistan Ekgården 360:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLC001MSZXTtTeXR3WNaydMsegIwEPeMRD>

Bild 3: Stenbrottet i Stenhamra i 360 grader.

Ordförklaringar:

VR – Virtual Reality = virtuell (skenbar) verklighet

AR – Augmented Reality = förbättrad verklighet